

**ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»**

МАТЕРІАЛИ

**звітної наукової вебконференції викладачів, докторантів,
аспірантів університету за 2020 рік
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»**

5–9 квітня 2021 року

**м. Івано-Франківськ
2021**

УДК 378.4(477.86)ПНУ(082)
М34

*Рекомендовано до видання вченою радою
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»,
протокол № 5 від «01» червня 2021 р.*

Редакційна рада: Цепенда І.Є. – голова, ректор ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», доктор політичних наук, професор; Якубів В.М. – проректор з наукової роботи, доктор економічних наук, професор; Благун І.С. – доктор економічних наук, професор; Васильєва В.А. – доктор юридичних наук, професор; Великочий В.С. – доктор історичних наук, професор; Волощук Ю.І. – кандидат мистецтвознавства, доцент; Гасюк І.М. – доктор фізико-математичних наук, професор; Голод Р.Б. – доктор філологічних наук, професор; Заграй Л.Д. – доктор психологічних наук, професор; Кондур О.С. – доктор педагогічних наук, професор; Кугутяк М.В. – доктор історичних наук, професор; Нагорняк М.М. – доктор політичних наук, професор; Пилипів В.М. – доктор фізико-математичних наук, професор; Плекан Ю.В. – кандидат історичних наук, доцент; Случик В.М. – кандидат біологічних наук, доцент; Яців Я.М. – кандидат педагогічних наук, доцент; Яцків Н.Я. – кандидат філологічних наук, професор.

Адреса редакційної ради:
76018, Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Тел. (0342) 59-60-51

М34 **Матеріали** звітної наукової вебконференції викладачів, докторантів, аспірантів університету за 2020 рік ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 5–9 квітня 2021 р., м. Івано-Франківськ. Електронне видання. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2021. 315 с.

Видання містить результати наукових досліджень із проблем математики, фізики, хімії, біології, екології, лісівництва, агрохімії, економіки, історії, філософії, політології, релігієзнавства, культурології, соціології, психології, філології, педагогіки, мистецтвознавства, туризму, фізичного виховання і спорту.

Дослідження виконані в наукових лабораторіях та на кафедрах університету.

УДК 378.4(477.86)ПНУ(082)

Водночас, слід підкреслити, що війни між Австрійською та Османською імперіями призвели до значних демографічних змін серед слов'янських народів. Слов'яни не тільки сплачували великі державні податки, виконували феодалні повинності, але й зазнавали національного та релігійного гніту у вигляді онімечення, мадяризації, потуречення, ісламізації та окатоличення.

Таким чином, військово-політичні конфлікти Австрії та Туреччини негативно позначилися на етнополітичному розвитку слов'янських народів у XVI ст. Слов'янські землі стали театром безперервних воєнних зіткнень та військовим кордоном ворогуючих імперій. Місцеве населення зазнало жорстокого економічного, релігійного та національного гніту.

1. Гладкий В. Д. Славянський мир: I–XVI века. Москва, 2001.
2. Гудвин Дж. Величие и крах Османской империи. Москва, 2018.
3. Історія західних та південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.) / за ред. проф. В. І. Ярового. Київ, 2001.
4. История Словакии. Москва, 2003.
5. История южных и западных славян. Москва, 1998. Т. 1.
6. Фрейдзон В. И. История Хорватии. Краткий очерк с древнейших времен до образования республики (1991 г.). СПб., 2001.

ЕТНІЧНІ МОТИВИ В ОДЯЗІ ГАЛИЦЬКИХ МІЩАН (20–30-ті рр. XX ст.)

Дрогобицька Оксана Ярославівна,
кандидат історичних наук,
доцент кафедри етнології і археології

З кінця XIX століття у галицьке село почав проникати одяг міського типу без вираженої етнічної специфіки. У селах, наближених до повітових центрів, перехід на міську ношу відбувся ще перед Першою світовою війною, однак найбільш різкі зміни настали вже після неї. Тоді полотняні штани замінили європейські костюми, а кептарі чи кабати – плащі та жакети. Нова мода не оминула й головні убори. Якщо жінки ще ходили в хустинах, то чоловіки вже обирали кашкети й міські капелюхи. Традиційною залишилася тільки вишивка, якою прикрашали сорочки з фабричних матеріалів.

Новітні віяння у сфері моди переймала насамперед молодь. Поступово одяг, придбаний у місті, почав переважати. Полотняну ношу власного виробництва селяни вдягали лише до шлюбу або тримали, як казали у народі, «на смерть».

Саме в той час, коли село активно переходило на фабричний одяг, у містах зростає зацікавленість народним вбранням. Проте відбувалося повернення не до давньої ноші своєї місцевості, а до її більш-менш стилізованого аналогу. Народний стрій став частіше вживатися на різних концертах, національних святах і громадських зібраннях. Особливо модними були вишиті сорочки та

ляні сукні. При створенні спортивного одягу тогочасні модельєри широко використовували гуцульський орнамент і колористику.

Вагому роль у цьому процесі відіграв ілюстрований журнал «Нова хата». Він друкував зразки сучасного одягу, декорованого вишивкою, та статті, присвячені народній ноші. Автори публікацій давали поради як пристосувати традиційне вбрання до вимог часу і зробити його трендовим. Не меншою популярністю користувалися вказівки як заощадити й перешити старі речі для нового сезону.

Наприклад, у червневому випуску «Нової хати» за 1939 рік, авторка стверджувала, що в моді панують «молодість», «сільська сільветка» та «фантазія». Вона ж розмірковувала над питанням, що знайшла мода на селі, окрім крою та широких спідниць? «Навіть скромна, перефільтрована через міське сито французька сільська ноша доставляє квітчастих матеріалів, за якими шукають тепер парижанки. Що казали б вони, якби так натрапили на таке невикористане ще джерело, як наші села зо своїми полотнами, та нашими чинуватими, барвленими мальованками!» – стверджувала дописувачка [5, с. 19].

Вишуканий образ міщанок доповнював новий солом'яний капелюшок. До «передполудневої» суконки личив капелюх з квітами чи вуаллю, до полотняної – з грубої соломи, облямований стрічкою, до шовкових суконь – широкий з квітами й перами. Авторка допису стверджувала, що «найдемо там ще й овочі, що перетворюють наші капелюшки в сади та городи». Вона ж закликала користуватися багатими народними джерелами, яким «можуть позавидувати паризькі елеганти» [5, с. 19]. Як додаток до цієї статті журнал опублікував зразки літніх суконь в стилі бойківської сорочки і навіть на основі борщівської чоловічої сорочки [4, с. 20–29].

Серед жіноцтва проводилися вечори з доповідями та рефератами щодо використання у одязі національних елементів. Громадська організація «Союз українок», а також редакція «Нової хати» навіть влаштовувала змагання на краще оздоблення сучасного костюму [3, с. 12]. У таких заходах, як правило, брали участь відомі галицькі діячки, вчительки та дружини священників. Наприклад, письменниця і педагог Ольга Дучимінська закликала жінок збирати вишивки й організувати музеї. Вона ж влітку разом із своїми товаришками по праці часто сама одягалася по-народному. Вбирала вишиту сорочку, шалюнову спідницю та фартух (запаску) з грубого полотна. Волосся також заплітала на сільський лад – коси укладала навколо голови, а попід них прикріпляла гердан [1, с. 208].

Представники галицької інтелігенції, міщани вважали своїм обов'язком агітувати за збереження народної ноші. Деякі називали моду другим після горілки ворогом українського села, вказуючи на економічну сторону питання. Адже для незаможних селян, новий, не завжди практичний і міцний одяг, становив тільки зайву статтю витрат. Не випадково у народі казали: «На нозі сапян рипить, а в борщі трястя кипить».

Письменниця Володимира Жуковецька у статті «Як одягатися» наголошувала, що переймаючи модні новинки, слід пам'ятати про бездержавність і вбогість української нації [2, с. 12].

* Мальованка – широка спідниця з домотканого полотна, фарбована у домашніх умовах.

Отож, у міжвоєнний період посилилося проникнення міської культури, а особливо нової моди, в повсякденне життя міщан. Найбільш активні представники цієї верстви намагалися спрямувати модернізаційні процеси у належне русло. Вони організовували різні заходи для популяризації народної ноші, а також пропагували використання етнічних мотивів при оздобленні модного одягу.

1. Дучимінська О. Сумний Христос. Львів : Каменяр, 1992. С. 152–218.
2. Жуковецька В. Як одягатися. *Жіноча доля*. 1934. Ч. 5. С. 12.
3. Конкурс. *Нова хата*. 1928. Ч. 7–8. С. 12.
4. Ручні роботи. *Нова хата*. 1939. Ч. 11–12. С. 20–29.
5. УНА. Про льон, мальованки та капелюхи. *Нова хата*. 1939. Ч. 11–12. С. 19.

ПЕРСОНІФІКАЦІЯ ПОЛІТИЧНОГО КОНФЛІКТУ

Кобець Юлія Василівна,
кандидат політичних наук, доцент
кафедри політичних інститутів та процесів

Зіткнення інтересів у політичному житті відбувається в контексті боротьби за владу, вплив, прагнення до домінування чи до лідерства. Поняття лідерства визначається перш за все через взаємодію між людьми, в ході якої наділені реальною владою авторитетні люди здійснюють легітимний вплив на суспільство (чи певну його частину), котра добровільно віддає частину своїх політико-владних повноважень і прав.

Актуальною для розуміння природи і місця лідера в політичному конфлікті є ліволіберальна концепція американського вченого Чарльза Райта Міллса, який у своїй праці «Правляча еліта» на основі функціонального підходу до розуміння суті еліти доводив, що вона є не результатом інтелектуального, психологічного й морального переважання, а наслідком зайняття командних позицій у суспільній ієрархії [7, с. 24]. На думку вченого кожен інститут стабілізується лідером, який володіє правом контролю і санкціонування на всіх партнерів по інституту. В сучасному світі існує п'ять інституційних порядків: політичний, економічний, військовий, сімейний, релігійний [3, с. 66].

Німецький соціолог і філософ Р. Дарендорф стверджує, правляча група завжди зацікавлена у збереженні, а підлегла – у перерозподілі влади та авторитету [2, с. 142]. Так, відмічає Р. Дарендорф, для суспільства характерна нерівність по відношенню людей до розподільчої влади і звідси різні інтереси і прагнення, що викликає тертя, антагонізми і як результат – зміни в суспільстві [1, с. 10]. У кожному суспільстві, за думкою вченого, існують концентрати соціаль-політичних конфліктів.

Американський соціолог, конфліктолог Луїс Козер у праці «Функції соціального конфлікту» розглядав політичне лідерство через призму соціального конфлікту. Для вченого вихідним пунктом для аналізу політичного лідерства є